

HIGH-RISE

J.G. Ballard

High-Rise

Vertaling uit het Engels door
Irving Pardoën

Lebowski Publishers, Amsterdam 2017

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van Sebes & Bisseling Literair Agentschap te Amsterdam. Zie ook www.sebes.nl

Oorspronkelijke titel: *High-Rise*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Jonathan Cape, 1975

© J.G. Ballard, 1975

© Vertaling uit het Engels: Irving Pardoën, 2017

© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2017

Omslagontwerp: Dog and Pony Amsterdam

Auteursfoto: © Jerry Bauer

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 3830 1

ISBN 978 90 488 3831 8 (e-book)

NUR 302

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

1. Kritische massa	7
2. Tijd om te feesten	25
3. De dood van een bewoner	40
4. Hogerop!	50
5. De verticale stad	59
6. Gevaar in de hooggelegen straten	70
7. Voorbereidingen voor vertrek	81
8. De roofvogels	94
9. In de gevarezone	102
10. Het leeggelopen meer	112
11. Strafexpedities	124
12. Naar de top	133
13. Lichaamsbeschilderingen	145
14. De uiteindelijke overwinning	156
15. Avondvertier	165
16. Een ménage à trois	172
17. Het paviljoen aan het meer	184
18. De bloedtuin	192
19. Nachtspel	200

Kritische massa

Later, toen hij op zijn balkon van de hond zat te eten, dacht dokter Robert Laing na over de uitzonderlijke gebeurtenissen die in de afgelopen drie maanden in dit gigantische appartementencomplex hadden plaatsgevonden. Nu alles weer normaal was, verbaasde hij zich erover dat er geen duidelijk begin was geweest – er was geen tijdstip aan te wijzen waarna het leven een merkbaar sinistere wending had genomen. De torenflat bood met zijn veertig verdiepingen en duizend appartementen, met de supermarkt en de zwembaden, de bank en de basisschool – allemaal feitelijk geïsoleerd hoog in de lucht – meer dan genoeg mogelijkheden voor confrontaties en geweld. Zijn eigen studio op de vijfentwintigste verdieping was wel de laatste plaats die Laing zou hebben uitgekozen als locatie voor het begin van de strijd. Deze veel te dure cel, die bijna willekeurig in de rotswand van het appartementencomplex leek te zijn gestoken, had hij na zijn scheiding vooral met het oog op de rust en anonimiteit gekocht. Maar ondanks alle moeite die Laing had gedaan om zich af te zonderen van zijn tweeduizend burens en de niet-aflatende triviale ruzies en irritaties die hun onderlinge relaties bepaalden, had het eerste toonaangevende incident zich juist hier en niet ergens anders voltrokken – op dit balkon waar hij nu neerhurkte naast een vuur van telefoongidsen en zich, alvorens de deur uit te gaan om een college te geven aan de medische faculteit, tegoed deed aan een gebraden achterpoot van de herdershond.

Toen hij op een zaterdagochtend drie maanden eerder kort na elf uur bezig was geweest het ontbijt klaar te maken, was dokter Laing opgeschrikt door een explosie op het balkon aan zijn huiskamer. Een fles mousserende wijn was van een vijftien meter hoger gelegen verdieping, na eerst een zonnescherm te hebben geraakt, op de tegelvloer van zijn balkon uiteengespat.

De vloerbedekking in de huiskamer was bezaaid met schuim en gebroken glas. Laing stond op zijn blote voeten tussen de scherpe glassplinters en keek hoe de bruisende wijn zich over de gebarsten tegels verspreidde. Hoog boven hem, op de eenendertigste verdieping, was een feestje aan de gang. Hij hoorde geluiden van overdreven geanimeerd gebabbel en het agressieve geschetter van een platenspeler. De fles was waarschijnlijk door een balorige gast over de reling van het balkon gegooid. En natuurlijk was geen van de feestgangers ook maar enigszins bezorgd geweest waar het projectiel zou neerkomen – Laing had al begrepen dat de bewoners van torenflats doorgaans geen boodschap hebben aan mensen die meer dan twee verdiepingen lager wonen.

Om erachter te komen om welk appartement het ging, liep Laing door de uitdijende plas koud schuimend vocht. Als hij daar had gezeten, zou hij de grootste kater van zijn leven hebben kunnen oplopen. Hij boog zich over de rand, keek omhoog langs de gevel en telde zorgvuldig de balkons. Zoals gebruikelijk deed het formaat van het veertig verdiepingen tellende blok hem duizelen. Toen hij zijn ogen neersloeg en weer naar de tegelvloer keek, moest hij tegen de deurpost leunen. De immense open ruimte tussen het gebouw en de naburige torenflat een halve kilometer verderop bracht hem uit zijn evenwicht. Af en toe had hij het gevoel dat hij zich in een cabine van een reuzenrad bevond en permanent honderd meter boven de grond bungelde.

Toch was Laing nog steeds geboeid door de torenflat, het eerste van de vijf identieke gebouwen in het nieuwbouwproject dat opgeleverd was en bewoond werd. Alles bij elkaar besloeg het project een terrein

van tweeënhalve vierkante kilometer aan de noordoever van de rivier, in een gebied waar vroeger scheepsdokken en opslagloodsen hadden gelegen. De vijf torenflats stonden aan de oostrand van het project en keken uit op een kunstmatig meer, dat nu nog slechts een leeg betonnen bassin was omgeven door parkeerplaatsen en bouwmaterialen. Aan de overkant stond de onlangs voltooide concertzaal geflankeerd door de gebouwen van Laings medische faculteit en de nieuwe televisiestudio. De omvang van de architectuur in glas en beton en de opvallende ligging in een bocht van de rivier onderscheidden het project van de vervallen buurten eromheen, met de bouwvallige negentiende-eeuwse rijtjeshuizen en lege fabrieken die in het bestemmingsplan op de nominatie stonden om te worden afgebroken.

Ook al lag de City op een afstand van nog geen vier kilometer betrekkelijk dichtbij, de kantoorgebouwen in het centrum van Londen behoorden tot een andere wereld, zowel wat de locatie betreft als in historisch opzicht. Daar werden de glimmende glazen gevels en de telecommunicatie-antennes aan het zicht onttrokken door de uitlaatgassen die Laings herinneringen aan het verleden vertroebelden. Een halfjaar eerder, toen hij zijn huis in Chelsea had verkocht en was verhuisd naar de veilige torenflat, was hij vijftig jaar in de tijd vooruit gereisd, weg van de drukke straten en de verkeersopstoppingen, ontslagen van de verplichting in het spitsuur de ondergrondse te nemen om studenten te begeleiden in een met anderen gedeelde kamer in het oude academische ziekenhuis.

Hier daarentegen werd zijn leven bepaald door de ruimte, het licht en de genoegens van een subtiel soort anonimiteit. De autorit naar de afdeling fysiologie van de faculteit kostte hem vijf minuten, en afgezien van dit tochtje kon Laing in de torenflat even zelfgenoegzaam zijn als het gebouw zelf. In feite was het flatgebouw een kleine, verticale stad, waarin de tweeduizend inwoners tot hoog in de lucht boven elkaar woonden. De bewoners waren als collectief eigenaar van het gebouw en ze beheerden het zelf met behulp van een eveneens daar wonende bedrijfsleider en zijn medewerkers.

De torenflat was gigantisch, en er was een indrukwekkende verscheidenheid aan diensten beschikbaar. Een enorme hal, zo uitgestrekt als het dek van een vliegdekschip, besloeg de hele tiende verdieping, met een supermarkt, een bank, een kapsalon, een zwembad en een fitnessruimte, een goed voorziene slijterij en een basisschool voor het geringe aantal jonge kinderen in de flat. Hoog boven Laings flat, op de vijfendertigste verdieping, bevonden zich een tweede, iets kleiner zwembad, een sauna en een restaurant. Laing was ingenomen met deze overvloed aan faciliteiten en verliet het gebouw steeds minder vaak. Hij pakte zijn platencollectie uit, zette muziek op en keek zittend op zijn balkon uit over de parkeerplaatsen en betonnen pleinen. Hoewel het appartement maar op de vijftiende verdieping lag, had hij voor het eerst het gevoel dat hij naar beneden de lucht in keek, in plaats van naar boven. Elke dag leken de torens in het centrum van Londen weer iets verder weg te liggen, ongeveer zoals in de fantasie dat een planeet die je verlaat langzaam op de achtergrond raakt. Terwijl de architectuur van de concertzaal en televisiestudio's hier onbezorgdheid en rust uitstraalden, had de rafelige skyline van de stad eerder iets van het encefalogram van een voortwoekerende psychische crisis.

Het appartement was duur geweest: de huiskamer en de enige slaapkamer, het keukentje en de badkamer liepen in elkaar over om ruimte te besparen en gangen overbodig te maken. Tegen zijn zus Alice Frobisher, die met haar man, een uitgever, drie verdiepingen lager woonde, had Laing gezegd: 'Die architect moet tijdens zijn opleiding in een ruimtecapsule hebben gezeten, het verbaast me dat de muren niet rond zijn...'

Aanvankelijk had Laing gevonden dat al het beton enigszins vervreemdend werkte, dat het ontworpen was voor tijden van oorlog, in elk geval onbewust. En na alle spanningen van zijn scheiding was het vooruitzicht om elke ochtend uit te moeten kijken over een rij betonnen bunkers wel het laatste wat hij wilde.

Alice had hem evenwel snel overtuigd van de ondefinieerbare aantrekkelijkheid van het leven in een luxueuze torenflat. Ze was

zeven jaar ouder dan Laing en had in de maanden na haar broers scheiding scherp gezien waar hij behoefte aan had. Ze had de nadruk gelegd op de efficiënte dienstverlening in het gebouw en de volstreekte privacy. 'Je kunt daar denken dat je alleen bent, in een gebouw waar verder niemand is, denk daar eens aan, Robert.' En onlogisch had ze erbij gezegd: 'Het zit trouwens vol met het soort mensen dat jij zou moeten leren kennen.'

Daar had ze een punt dat Laing tijdens zijn oriënterende bezoeken niet was ontgaan. De tweeduizend bewoners vormden een vrijwel homogene verzameling van welgestelde beoefenaren van de vrije beroepen – advocaten, artsen, belastingadviseurs, wetenschappers en reclamemensen van aanzien, aangevuld met een kleinere groep van piloten, filmtechnici, en stewardessen die met z'n drieën een appartement deelden. Gemeten naar de gebruikelijke maatstaven van welstand en opleidingsniveau verschilden de bewoners waarschijnlijk minder van elkaar dan de leden van elke willekeurige andere sociaal gemengde groep – ze hadden dezelfde smaak en instelling en volgden dezelfde modes en trends, wat duidelijk tot uiting kwam in de keuze van de auto's op de parkeerplaatsen die de torenflat omringden en in de elegante, maar enigszins gestandaardiseerde inrichting van hun appartementen; in het aanbod van verfijnde gerechten op de delicatessenafdeling van de supermarkt en in de zelfverzekerde toon waarop ze praatten. Ze vormden kortom een perfecte achtergrond waarin Laing zou kunnen opgaan zonder nog langer als individu zichtbaar te zijn. De door zijn zuster in opgewonden bewoordingen geschetste fantasie dat Laing in een verder leegstaand gebouw zou komen te wonen was meer in overeenstemming met de realiteit dan ze had beseft. De torenflat was een enorme machine die ontworpen was om dienstbaar te zijn – niet aan het collectief van alle bewoners, maar aan elke individuele bewoner in zijn isolement. Het geheel van luchtverversingskanalen, liften, vuilstortkokers en alle elektrische schakelsystemen voorzag in een nooit haperend aanbod van zorg en aandacht dat een eeuw geleden een leger van onvermoeibare bedienden gevergd zou hebben.

Daarbij kwam nog dat het natuurlijk voor de hand had gelegen dat Laing, toen hij in de nieuwe medische faculteit benoemd was tot lector fysiologie, een appartement in de buurt zou kopen. Hij kon dan bovendien de beslissing uitstellen om zijn onderwijstaken op te geven en zich weer te richten op de huisartsgeneeskunde. Hij meende namelijk dat hij nog steeds graag patiënten van vlees en bloed wilde hebben – en mogelijk zou hij die in de torenflat vinden. Nadat hij zo zijn twijfels aangaande de kosten van de flat had weggeredeneerd, had Laing een over negenennegentig jaar gespreide huurkoopovereenkomst ondertekend en was hij verhuisd naar het duizendste deel van de rotswand waarop hij recht kon doen gelden.

De geluiden van het feestje hoog boven zijn hoofd bleven aanhouden, nog versterkt dankzij de grillige luchtstromen die rond het gebouw wervelden. De laatste restjes wijn sijpelden fonkelend door de balkongoot naar de inmiddels weer brandschone afvoer. Laing zette een blote voet op de koude tegels en trok met zijn tenen het etiket van een glasscherf. Hij herkende het onmiddellijk: een duur soort imitatiechampagne die gekoeld te koop was in de slijterij op de tiende verdieping en daar een van de meest verkochte artikelen was.

Diezelfde wijn hadden ze de vorige avond gedronken op het feestje bij Alice, dat op zijn manier even warrig was geweest als dat wat op dit moment daarboven aan de gang was. Laing, die zich na een hele middag van practicumbegeleiding in het fysiologielaboratorium maar al te graag had willen ontspannen en bovendien een oogje had op een aantrekkelijke medegast, had op onverklaarbare wijze een lichte aanvaring gehad met zijn naaste burens op zijn verdieping, een ambitieuze jonge kaakchirurg, Steele geheten, en diens opdringerige vrouw, die modeconsulente was. Halverwege een in aangeschoten toestand gevoerd gesprek was het tot Laing doorgedrongen dat hij hen diep had gekwetst met een opmerking over de vuilstortkoker die hij met hen deelde. Het tweetal had Laing in het nauw gedreven achter de bar van zijn zus, waar Steele hem bestook-

te met een reeks scherpe vragen, alsof hij zich ernstig stoorde aan de onverantwoordelijke manier waarop een patiënt met zijn eigen gebit omging. Zijn smalle gezicht met daarboven de scheiding in het midden – voor Laing altijd een aanwijzing voor een vreemde karakterkronkel – kwam steeds dichterbij, en hij verwachtte al min of meer dat Steele een ijzeren klem of mondhaak tussen zijn tanden zou rammen. Zijn emotionele, fraai ogende vrouw legde er nog een schepje bovenop, uitgedaagd als ze zich voelde door de nonchalante houding van Laing en diens ongevoeligheid voor de ernst van het leven in de torenflat. Laings voorliefde voor cocktails vóór de lunch, het naakte zonnebaden op zijn balkon en zijn losbandige houding in het algemeen vond ze verontrustend. Ze was duidelijk van mening dat Laing op zijn dertigste eigenlijk een veelgevraagd medisch specialist had moeten zijn met werkdagen van twaalf uur en even gerespecteerd en zelfingenomen had moeten zijn als haar echtgenoot. Ongetwijfeld beschouwde ze Laing als iemand die zich aan het medisch establishment onttrok en gemene zaak maakte met een wereld waarin minder zwaar werd getild aan verantwoordelijkheid.

Dit platvloerse gekibbel verraste Laing, maar sinds hij zijn intrek had genomen in het flatgebouw had hij al snel gemerkt dat er om hem heen tal van nauwelijks bedekte tegenstellingen heersten. De torenflat had een eigen leven. De gesprekken op het feestje van Alice verliepen op twee niveaus – onder het mom van de roddels over vakgenoten ging een hard schild van persoonlijke rivaliteit schuil. Soms had hij het gevoel dat ze allemaal zaten te wachten totdat iemand een ernstige fout zou maken.

Na het ontbijt verwijderde Laing het glas van het balkon. Twee siertegels waren gebarsten. Enigszins geërgerd pakte Laing de flessenhals met de kurk er nog in en het kapje met het ijzerdraad eromheen, en gooide die over de rand van het balkon. Een paar seconden later hoorde hij het glas tussen de geparkeerde auto's kapotslaan.

Laing vermande zich en keek voorzichtig over de rand – hij zou zomaar iemands voorruit hebben kunnen verbrijzelen. Hardop lachend om deze dwaze inval keek hij omhoog naar de eenendertigste verdieping. Wat hadden ze daar om halftwaalf 's ochtends te vieren? Laing hoorde hoe het volume toenam naarmate er meer gasten kwamen. Was dit een feestje dat per ongeluk te vroeg was begonnen, of was het al de hele nacht aan de gang en leefde het nu weer op? De tijd verliep in de torenflat volgens een eigen ritme, gegenereerd door een combinatie van alcohol en slapeloosheid, als in een kunstmatige psychologische atmosfeer.

Op het balkon schuin boven het zijne zette een van Laings burens, Charlotte Melville, een dienblad met gevulde glazen op een tafeltje. Terwijl hij zijn lever voelde prikken herinnerde Laing zich dat Charlotte hem op het feestje van Alice de vorige avond had uitgenodigd voor een cocktailparty. Hij was Charlotte dankbaar geweest dat ze hem had gered van de door de vuilstorkoker geobsedeerde kaakchirurg. Laing was te dronken geweest om iets te beginnen met de knappe weduwe van vijfendertig; hij had alleen ontdekt dat ze copywriter was bij een klein maar actief reclamebureau. Laing had zich aangesproken gevoeld door haar fysieke nabijheid en haar ontspannen manier van doen, die bij hem een verwarrende mengeling van ontuchtige en romantische fantasieën opleverden – bij het ouder worden werd hij tegelijkertijd steeds romantischer en steeds gevoellozer, merkte hij. Seks was iets waarin in deze torenflat op overvloedige wijze werd voorzien, vond Laing altijd. Verveelde echtgenotes, opgetut alsof ze naar een nachtelijk galabal op het dak gingen, hingen tijdens de lege uren vroeg op de middag al rond bij de zwembaden en in het restaurant of paradeerden arm in arm over de winkelpromenade op de tiende verdieping. Laing bekeek hen als ze langs slenterden met een gefascineerde maar behoedzame blik. Hoe cynisch hij zichzelf ook graag wilde voordoen, hij wist dat hij zo kort na zijn scheiding een kwetsbare periode doormaakte – één plezierige relatie, met Charlotte Melville of iemand anders, en hij zou zo weer in het

huwelijksbootje stappen. Maar hij was in de torenflat komen wonen om alle relaties uit te sluiten. Zelfs de aanwezigheid van zijn zus en de waarschuwingen van hun zenuwachtige moeder, de weduwe van een arts die langzaam afgleed in alcoholisme, werden hem soms te veel.

Maar Charlotte had zijn vrees snel gesust. Ze werd nog erg in beslag genomen door het overlijden van haar echtgenoot, aan leukemie, het welzijn van haar zoon van zes en, zo had ze Laing toevertrouwd, haar slapeloosheid – in de flat een veel voorkomende klacht, bijna een epidemie. Alle bewoners met wie Laing had kennisgemaakt hadden, toen ze hoorden dat hij arts was, op een gegeven moment hun slapeloosheid te berde gebracht. Op feestjes bespraken de mensen hun slapeloosheid op dezelfde manier als de gebreken in de architectuur van het flatgebouw. Pas 's nachts in de kleine uurtjes kwamen de tweeduizend bewoners dankzij een stille tsunami van slaapmiddelen tot rust. Laing had Charlotte voor het eerst ontmoet in het zwembad op de vijfendertigste verdieping waar hij meestal ging zwemmen, deels omdat hij daar alleen kon zijn en ook om geen last te hebben van de kinderen, die bij voorkeur gebruik maakten van het bad op de tiende verdieping. Toen hij haar uitnodigde om samen in het restaurant te gaan eten had ze meteen ja gezegd, maar toen ze aan tafel gingen had ze nadrukkelijk gezegd: 'Luister eens, ik wil alleen over mezelf praten.'

Dat had Laing gewaardeerd.

Toen hij rond het middaguur Charlottes flat betrad was daar al een tweede gast, een tv-producer die Richard Wilder heette, een zwaargebouwde, strijdlustige man die vroeger professioneel rugbyspeler was geweest. Wilder woonde met zijn vrouw en twee zoontjes op de tweede verdieping van het gebouw. Door de luidruchtige feestjes die hij hield met zijn kennissen op de lagere verdiepingen – piloten en stewardessen die flats deelden met collega's – was hij al verscheidene keren in opspraak geraakt. De bewoners van de lagere verdiepingen waren door hun onregelmatige werktijden in zekere zin vervreemd

van hun bovenburen. In een onbewaakt ogenblik had Laings zus hem toegefluisterd dat er ergens in de torenflat een bordeel was gevestigd. Het onnaspeurlijke sociale leven van de stewardessen, vooral voor zover zich dat afspeelde op de verdiepingen boven de hunne, verontrustte Alice blijkbaar, alsof dat een verstorende uitwerking had op de natuurlijk sociale orde in het flatgebouw, het op de hoogte van de etage gebaseerde stelsel van voorrechten. Laing had gemerkt dat hij en zijn medebewoners veel toleranter stonden ten opzichte van lawaai en andersoortig overlast van de boven hen gelegen verdiepingen dan van de lagere. Maar hij mocht Wilder wel, met zijn harde stem en zijn omgangsvormen die aan rugby deden denken. Hij zorgde voor het broodnodige aspect van het onbekende in de torenflat. Zijn relatie met Charlotte Melville was moeilijk te peilen – zijn agressieve seksualiteit ging schuil onder een grote onrust. Geen wonder dat zijn echtgenote, een bleke, jonge vrouw met een universitaire opleiding die kinderboeken recenseerde voor literaire weekbladen, er voortdurend doodmoe uitzag.

Toen Laing op het balkon kwam staan en Charlotte hem een glas had aangereikt, daalde het rumoer van het feestje vanuit de heldere lucht over hen neer alsof de hemel zelf van luidsprekers was voorzien. Charlotte wees Laing op een glasscherf op diens balkon die aan zijn aandacht was ontsnapt.

‘Hadden ze het op jou voorzien? Ik hoorde iets vallen.’ Tegen Wilder, die het zich midden op haar bank gemakkelijk had gemaakt en naar zijn eigen dikke benen keek, riep ze: ‘Het zijn die mensen van de eenendertigste verdieping.’

‘Welke mensen?’ vroeg Laing. Hij veronderstelde dat ze een specifieke groep bedoelde, een klikje agressieve filmacteurs, belastingsadviseurs of misschien wel een bijeengeraapt zootje alcoholisten. Maar Charlotte haalde alleen maar even haar schouders op, alsof een nadere aanduiding onnodig was. Blijkbaar zag ze voor zichzelf duidelijke verschillen, zoals ook hijzelf gemakshalve de mensen indeelde naar gelang van de verdieping waar ze woonden.

‘Wat vieren we nu trouwens eigenlijk?’ vroeg hij toen ze de huiskamer weer in liepen.

‘Weet je dat niet?’ Wilder gebaarde naar de muren en het plafond. ‘We zitten vol. We hebben de kritische massa bereikt.’

‘Richard bedoelt dat het laatste appartement nu ook bewoond is,’ verklaarde Charlotte. ‘O ja, de aannemer had ons een gratis feestje beloofd als het duizendste appartement verkocht zou zijn.’

‘Het zal mij benieuwen of hij zich daaraan houdt,’ merkte Wilder op. Hij genoot er blijkbaar van om af te geven op de torenflat. ‘Die ongrijpbare Anthony Royal zou de drank leveren. Je zult hem wel hebben ontmoet,’ zei hij tegen Laing, ‘de architect die ons hangend paradijs heeft ontworpen.’

‘We squashen samen,’ zei Laing. En omdat de zweem van een uitdaging in Wilders stem hem niet was ontgaan, voegde hij eraan toe: ‘Eén keer per week – ik ken de man nauwelijks, maar ik mag hem wel.’

Wilder boog zich voorover en liet zijn zware hoofd op zijn handen rusten. Het viel Laing op dat hij zichzelf voortdurend betastte, telkens het haar op zijn forse kuiten bekeek en aan de rug van zijn handen vol littekens rook, alsof hij nog maar net had ontdekt dat hij een lichaam had. ‘Een hele eer dat je kennis met hem hebt mogen maken,’ zei Wilder. ‘Ik zou weleens willen weten hoe dat komt. Een einzelgänger – ik zou hem dat eigenlijk kwalijk moeten nemen, maar op de een of andere manier heb ik medelijden met de man, zoals hij daar boven ons woont als een soort gevallen engel.’

‘Hij heeft een penthouse,’ merkte Laing op. Hij had geen zin om verzeild te raken in geredetwist over zijn recente vriendschap met Royal. Hij had met de welgestelde architect, die deel uitmaakte van het consortium dat het nieuwbouwproject had ontworpen, kennisgemaakt in de laatste fase van diens herstel van een klein auto-ongeluk. Laing had hem geholpen met het installeren van een ingewikkeld fitnessapparaat in het penthouse waar Royal zijn tijd doorbracht en dat bij velen belangstelling en nieuwsgierigheid wek-

te. Zoals iedereen telkens herhaalde, woonde Royal ‘boven op’ het gebouw, als in een soort luxueuze hut.

‘Royal was de eerste die hier kwam wonen,’ vertelde Wilder. ‘Er is iets met hem waar ik de vinger niet op kan leggen. Misschien wel een soort schuldgevoel – hij hangt daarboven rond alsof hij erop zit te wachten om ontmaskerd te worden. Ik dacht dat hij maanden geleden al weg zou zijn gegaan. Hij heeft een rijke jonge vrouw, dus waarom zou hij blijven plakken in deze luxe woonkazerne?’ Voordat Laing een tegenwerping had kunnen maken, praatte Wilder alweer door. ‘Ik weet dat Charlotte haar bedenkingen heeft over het leven hier – het probleem met dit soort flats is dat ze niet voor kinderen zijn ontworpen. Het enige speelterrein dat ze hier hebben is het parkeerterrein, en dat is van anderen. En trouwens, dokter, ik ben van plan een tv-documentaire over torenflats te maken, met serieuze aandacht voor de fysieke en psychologische druk die het leven in een groot flatgebouw als dit met zich meebrengt.’

‘Dan heb je materiaal genoeg.’

‘Te veel, zoals altijd. Wat denk je, zou Royal mee willen doen? Zou jij het hem kunnen vragen, dokter? Als een van de architecten van dit gebouw en de eerste bewoner zou zijn visie interessant kunnen zijn. De jouwe ook...’

Terwijl Wilder zo rap praatte dat zijn woorden de sigarettenrook die uit zijn mond kwam inhaalden, richtte Laing zijn aandacht op Charlotte. Ze bekeek Wilder aandachtig en knikte bij elk punt dat hij noemde. Laing waardeerde de vastberadenheid waarmee ze opkwam voor zichzelf en haar zoontje, haar onmiskenbare nuchterheid en gezond verstand. Zijn eigen huwelijk, met een collega-arts en specialist in tropische ziekten, was een even kortdurende als volslagen mislukking geweest, het gevolg van god mag weten wat voor behoeften. Hij was zonder blikken of blozen een relatie aangegaan met deze zeer emotionele en ambitieuze jonge arts, voor wie Laings tegenzin om het onderwijs op te geven – wat op zichzelf al verdacht was – en zich direct te gaan bezighouden met de politieke aspecten

van de preventieve geneeskunde, eindeloos gelegenheid bood tot gekibbel en geruzie. Na slechts een halfjaar te hebben samengewoond, had ze plotseling contact gezocht met een internationale organisatie ter bestrijding van hongersnood en was ze voor drie jaar op reis gegaan. Laing had geen poging gedaan om achter haar aan te gaan. Om redenen die hem nog onduidelijk waren wilde hij het lesgeven niet opgeven, net zomin als de geborgenheid – hoe dubieus ook – die hij ondervond in het contact met studenten die bijna net zo oud waren als hij.

Charlotte zou dit wel begrijpen, vermoedde hij. In gedachten zag hij voor zich hoe een relatie met haar zou kunnen verlopen. De nabijheid en afstandelijkheid waarin de torenflat tegelijkertijd voorzag, de neutrale emotionele achtergrond waarbij zich de meest intrigerende relaties zouden kunnen ontwikkelen, waren hem gaan interesseren. Hij merkte dat hij zich om de een of andere reden aan het terugtrekken was, zelfs al ging het hier nog om een geheel denkbeeldige relatie, want hij had het gevoel dat ze allemaal veel meer met elkaar te maken hadden dan ze zich realiseerden. Ze waren met elkaar verbonden door een bijna tastbaar netwerk van rivaliteiten en intriges.

Zoals hij al had gedacht was zelfs deze schijnbaar toevallige ontmoeting in Charlottes appartement gearrangeerd om na te gaan wat hij vond van de bewoners van de hoogste verdiepingen, die probeerden de kinderen uit het zwembad op de vijfendertigste verdieping te weren.

‘De voorwaarden van onze huurkoopcontracten garanderen voor ons allemaal de toegang tot alle faciliteiten,’ verklaarde Charlotte. ‘We hebben besloten een actiegroep van ouders op te richten.’

‘Betekent dit dan dat ik erbuiten sta?’

‘We moeten een arts in de commissie hebben. Het argument van de gezondheid van de kinderen komt des te sterker over als het van jou afkomstig is, Robert.’

‘Nou ja, misschien...’ Laing aarzelde om zich vast te leggen. Voor

hij het wist, zou hij een rol moeten spelen in een zeer beladen televisiedocumentaire of moeten deelnemen aan een sitdownstaking voor het kantoor van de huismeester van het gebouw. Laing, die niet verstrikt wilde raken in ruzies tussen de verschillende verdiepingen, stond op en verontschuldigde zich. Toen hij de deur uit liep, ging Charlotte met een lijstje met grieven naast Wilder zitten en begon, als een lerares die het lesprogramma voor het volgende schooljaar voorbereidt, de klachten die aan de huismeester zouden worden voorgelegd zorgvuldig een voor een af te vinken.

Toen Laing terugkwam in zijn appartement was het feestje op de eenendertigste verdieping afgelopen. Hij liep naar zijn balkon en genoot in de stilte van het magnifieke lichtspel op het naburige blok vierhonderd meter verderop. Het gebouw was pas opgeleverd en toevallig waren die ochtend de eerste bewoners aangekomen, net nu ook de laatste hun appartement in zijn eigen blok betrokken. Een grote verhuiswagen reed achteruit naar de goederenlift, en al gauw zouden tapijten, luidsprekers, tafels en bedlampjes door de liftschacht naar boven worden getransporteerd om aldaar als bouwstenen te dienen voor een privéwereldje.

Denkend aan het plezier en de opwindning die de nieuwe bewoners zouden voelen als ze voor het eerst vanaf hun eigen instulping in de rotswand uitkeken over de omgeving, realiseerde Laing zich dat dit wel erg contrasteerde met het gesprek van Wilder en Charlotte Melville dat hij net had gehoord. Maar met tegenzin moest hij nu iets accepteren dat hij tot dan toe had geprobeerd te onderdrukken – dat het afgelopen halfjaar gekenmerkt was geweest door voortdurend gekibbel van zijn burens, door onbenullige ruzies over defecte liften en airconditionings, door onverklaarbare stroomstoringen, geluidsoverlast en heibel over parkeerplaatsen, kortom door de talloze kleine gebreken die de architecten naar verwachting in deze prijzige appartementen nu juist zouden hebben voorkomen. Er bestonden sterke, onuitgesproken spanningen tussen de bewoners,

die slechts onderhuids bleven dankzij de beschaafde ambiance van het gebouw enerzijds, en anderzijds door de bij iedereen gevoelde behoefte om een succes te maken van het gigantische project.

Laing dacht terug aan een onbelangrijk maar vervelend incident dat de vorige middag had plaatsgevonden in het winkelcentrum op de tiende verdieping. Terwijl hij bij de bank stond te wachten om een cheque in te wisselen, was er buiten voor de deuren van het zwembad een woordenwisseling ontstaan. Een groep kinderen met nog natte haren deinsde achteruit voor de imposante gestalte van een accountant van de zeventiende verdieping. Zijn opponent in deze ongelijke strijd was Helen Wilder, die door het geruzie van haar man elk zelfvertrouwen was kwijtgeraakt. Zenuwachtig probeerde ze de kinderen in bedwang te houden, ze luisterde gelaten naar de reprimande van de accountant en maakte af en toe een zwakke tegenwerping.

Toen Laing van de balie wegliep ging hij naar haar toe, langs de drukke kassa's van de supermarkt en de rijen vrouwen onder de droogkappen in de kapsalon. Terwijl hij naast mevrouw Wilder wachtte totdat ze hem zou herkennen, maakte hij uit de woorden van de accountant op dat hij erover klaagde dat de kinderen in het zwembad hadden geplast, en niet voor het eerst.

Laing bemoeide zich er even mee, maar de accountant beende weg, de klapdeuren achter zich dichtslaand en ervan overtuigd dat hij mevrouw Wilder zo had geïntimideerd dat zij zich hier nooit meer met haar kudde kinderen zou vertonen.

'Bedankt dat je het voor me opnam – Richard had hier eigenlijk zullen zijn.' Ze veegde een natte haarlok uit haar gezicht. 'Het is geen doen meer – we spreken speciaal tijden af voor de kinderen, maar de volwassenen komen dan toch ook nog.' Ze pakte Laings arm en liet nerveus haar blik over de drukke promenade gaan. 'Zou je met me terug willen lopen naar de lift? Het zal wel een beetje paranoïde klinken, maar ik heb steeds het idee dat we op een dag fysiek zullen worden aangevallen...' Ze huiverde onder haar vochti-

ge handdoek terwijl ze de kinderen maande om door te lopen. ‘Het lijkt bijna alsof dit geen mensen zijn die hier echt wonen.’

Die middag moest Laing vaak denken aan deze laatste opmerking van Helen Wilder. Hoe absurd de opmerking ook was, er zat wel iets waars in. Af en toe liepen de kaakchirurg en zijn vrouw hun balkon op en keken dan met gefronste blikken naar Laing, alsof ze het afkeurden dat hij daar zo ontspannen in zijn ligstoel lag. Laing probeerde zich voor te stellen hoe ze leefden, wat hun hobby’s waren, hoe ze met elkaar praatten, met elkaar vrijden. Het viel niet mee om een beeld te krijgen van hun leven, alsof de Steeles twee geheim agenten waren die er niet goed in slaagden zich voor te doen als een echtpaar. Wilder was wel authentiek, maar hij paste eigenlijk niet bij de torenflat.

Onderuitgezakt lag Laing op zijn balkon te kijken hoe de schemering inviel op de gevels van de naburige torenflats. Hun afmetingen leken te veranderen met de variaties van het licht dat op de gebouwen viel. ’s Avonds van de faculteit op weg naar huis was hij er soms van overtuigd dat de torenflat in de loop van de dag groter was geworden. Zoals hij daar op zijn betonnen poten stond, leek de veertig verdiepingen tellende torenflat hoger te zijn geworden, alsof de bouwvakkers van de televisiestudio er in hun vrije tijd nog een verdieping op hadden gezet. De vijf gebouwen aan de oostkant van het terrein van tweeënhalve vierkante kilometer vormden samen een enorme wand die de straten in de voorstad erachter bij de dageraad meteen al in duisternis hulde.

De torenflat leek zelfs bijna de zon uit te dagen. Anthony Royal en de architecten die het complex hadden ontworpen, konden niet hebben voorzien wat een dramatische aanblik de zonsopgang iedere ochtend bood. Het leek niet meer dan passend dat de zon, als hij zich boven de horizon verhief, eerst tussen de poten van de flats door scheen, alsof hij bang was deze rij reuzen wakker te maken. Vanuit zijn werkkamer op de bovenste verdieping van de faculteit kon

Laing er de hele ochtend getuige van zijn hoe de schaduwen van de torens over de parkeerplaatsen en onbebouwde terreinen van het project schoven, als sluisdeuren die zich openden om de dag binnen te laten. Ondanks al zijn bedenkingen moest Laing zonder meer toegeven dat deze enorme gebouwen erin geslaagd waren de open hemel naar hun hand te zetten.

Even na negen uur die avond waren de negende, tiende en elfde verdiepingen door een stroomstoring tijdelijk in duisternis gehuld. Terugdenkend aan het voorval, verbaasde Laing zich erover dat de verwarring gedurende het kwartier dat de storing had geduurd zo groot was geweest. Er waren zo'n tweehonderd mensen aanwezig geweest op de tiende verdieping, en velen waren gewond geraakt bij de stormloop op de liften en trappen. In de duisternis waren absurde maar daarom niet minder onaangename woordenwisselingen uitgebroken tussen degenen die naar hun appartement op de lagere verdiepingen wilden en bewoners van de bovenste etages, die per se soelaas wilden zoeken in het koelere bovenste gedeelte van de torenflat. Tijdens de storing waren twee van de twintig liften buiten werking, de airconditioning was uitgevallen en een vrouw die vast zat in een lift tussen de tiende en elfde verdieping was hysterisch geworden, mogelijk omdat ze het slachtoffer was van een lichte aanranding. Toen er weer stroom was, waren talloze buitenechtelijke relaties aan het licht gekomen die dankzij de gunstige omstandigheid van de totale duisternis waren opgebloeid als een vraatzuchtige plantensoort.

Toen de stroom uitviel was Laing op weg geweest naar de fitnessruimte. Omdat hij er weinig voor voelde zich op de winkelpromenade in het gedrang te storten, was hij een leeg klaslokaal van de school in gelopen om daar te wachten. Terwijl hij daar in zijn eentje tussen de lessenaartjes van de kinderen zat, met om zich heen de vage omtrekken van hun leuke tekeningen aan de muren, luisterde hij naar het gedrang en geschreeuw van hun ouders bij de liften.

Toen de lichten weer aangingen, liep hij weer naar de geschrokken bewoners en deed hij zijn best om iedereen te kalmeren. Hij zorgde ervoor dat de hysterische vrouw uit de lift naar een bankje in de hal werd gebracht. Deze fors gebouwde vrouw, de echtgenote van een juwelier op de veertigste verdieping, omklemde Laings arm met kracht en liet die pas los toen haar man verscheen.

Terwijl de menigte bewoners zich verspreidde en de mensen drif-
tig de knopjes van de liften indrukten, zag Laing dat twee kinde-
ren tijdens de storing hun toevlucht hadden gezocht in een ander
klaslokaal. Ze stonden nu bij de ingang van het zwembad, waar
ze achteruit deinsden voor de rijzige gestalte van de accountant
van de zeventiende verdieping. Deze zelfbenoemde bewaker van
het zwemwater hield een schepnet aan een lange steel vast, als een
bizar wapen.

Boos rende Laing ernaartoe. Maar de kinderen werden niet het
zwembad uit gestuurd. Ze deden een stapje opzij toen Laing nader-
de. De accountant liep naar de rand van het bad en liet het schepnet
onhandig over de gladde waterspiegel gaan. In het diepe bad waren
drie zwemmers, die zich tijdens de storing door te watertrappelen
in leven hadden gehouden, bezig op de kant te klimmen. Een van
hen, zag hij zonder erover na te hoeven denken, was Richard Wil-
der. Laing pakte de stok beet, en terwijl de kinderen toekeken, hielp
hij de accountant het schepnet door het water te halen.

Midden in het zwembad dreef het lijk van een verdronken Af-
ghaanse windhond.